

Agnieszka Grobelska, Grzegorz M. Bartosik

Ośrodki naukowo-badawcze Wydziału Teologicznego UKSW

Studia Theologica Varsaviensia 51/1, 217-246

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

AGNIESZKA GROBELSKA
GRZEGORZ M. BARTOSIK OFMConv

OŚRODKI NAUKOWO-BADAWCZE WYDZIAŁU TEOLOGICZNEGO UKSW

Wydział Teologiczny ATK, a następnie UKSW równolegle ze studiami stacjonarnymi prowadził i prowadzi studia niestacjonarne. Pierwsze tzw. Punkty Konsultacyjne ówczesnego ATK pojawiły się już w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych. Ich dynamiczny rozwój nastąpił jednak dopiero w odpowiedzi na potrzebę kształcenia katechetów, jaka pojawiła się na początku lat dziewięćdziesiątych. W kilku miastach powstały ośrodki naukowe, które nawiązały ścisłą współpracę najpierw z Akademią Teologii Katolickiej, a następnie z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W większości ośrodki te na ogół miały na początku status tzw. Kolegiów Katechetycznych bądź Instytutów Teologicznych. Następnie w roku 2009 zostały one przekształcone w Ośrodki Naukowo-Badawcze UKSW. Dwa z nich – w Niepokalanowie i Ołtarzewie – w bieżącym roku (2013) weszły z kolei bezpośrednio w strukturę Wydziału Teologicznego UKSW.

Poniżej zostanie zaprezentowana krótko historia i dorobek wspomnianych Ośrodków, przygotowana przez ich dyrektorów bądź innych przedstawicieli, którym serdecznie pragniemy podziękować za te opracowania!

1. GDYNIA (OPRAC. RAFAŁ KLAMANN)

Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW w Gdyni istnieje przy Gdańskim Archidiecezjalnym Kolegium Teologicznym w Gdyni, erygowanym 10 lipca 1993 roku przez Ks. Arcybiskupa dra Tadeusza Go-

clowskiego, Metropolite Gdańskiego. W roku 1994 została podpisana umowa z Wydziałem Teologicznym ATK (obecnie UKSW). Początkowo Ośrodek prowadził tylko studia magisterskie z teologii. Od kilku lat z inicjatywy Ks. Arcybiskupa dr. Sławoja Leszka Głódzia zostały wprowadzone również studia podyplomowe z teologii i etyki a w nadchodzącym roku zostaną uruchomione teologiczne studia podyplomowe dla duchownych. Rektorami Gdańskiego Archidiecezjalnego Kolegium Teologicznego w Gdyni byli: ks. dr hab. Andrzej Kowalczyk (1993-2009) oraz ks. dr hab. Jacek Bramorski prof. AM (od 2009). Funkcję sekretarzy pełnili: ks. mgr lic. Jarosław Dąbrowski (1993-2012) oraz ks. dr Krzysztof Drewno (od 2012). Do dnia 19.05.2013 roku tytuł magistra teologii uzyskało 401 absolwentów, zaś tytuł licencjata zawodowego z teologii – 541 osób. Studia podyplomowe z teologii ukończyło 35 osób, zaś z etyki – 52.

Obecnie Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW w Gdyni prowadzi następujące studia:

- jednolite studia magisterskie z teologii ogólnej,
- studia podyplomowe z teologii ogólnej (4-semestralne) i z etyki (3-semestralne),
- teologiczne studia podyplomowe dla duchownych (6-semestralne).

Studia magisterskie z teologii ogólnej

Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW w Gdyni prowadzi na kierunku teologia jednolite studia magisterskie w zakresie teologii ogólnej. Formacja filozoficzna ma na celu ukazanie studentowi poszczególnych zagadnień filozoficznych w ramach takich przedmiotów jak: historia filozofii, etyka, filozofia bytu czy ogólna metodologia nauk. W ramach grup przedmiotów teologicznych szczególne miejsce zajmują wykłady z takich specjalności jak: biblistyka, teologia fundamentalna, teologia dogmatyczna, teologia moralna, teologia duchowości, liturgia, homiletyka, katechetyka, teologia pastoralna, misjologia, teologia ekumeniczna, religiologia czy teologia kultury. Poprzez wybór seminarium magisterskiego w ramach konkretnej specjalizacji student ma możliwość bardziej dogłębnego poznania zagadnień szczegółowych określonej dziedziny teologicznej. Absolwenci teologii mają możliwość zdobycia uprawnień pedagogiczno-katechetycznych, jak również są merytorycz-

nie przygotowani do podjęcia pracy badawczej i dydaktycznej w instytucjach akademickich.

Podyplomowe Studium Teologii

Studium umożliwia pogłębienie wiedzy teologicznej. W przypadku osób legitymujących się tytułem magistra z innego kierunku niż teologia posiadających już kwalifikacje pedagogiczne Studium przygotowuje do prowadzenia nauczania religii w szkole. Studia trwają cztery semestry.

Podyplomowe Studium Etyki

Studia podyplomowe są przeznaczone dla nauczycieli, osób z wyższym wykształceniem, absolwentów studiów wyższych zawodowych lub magisterskich, posiadających przygotowanie pedagogiczne. Celem studiów jest umożliwienie uzyskania przez nauczycieli kwalifikacji do nauczania drugiego przedmiotu. Program studiów podyplomowych rozłożony został na 3 semestry. Studenci mogą zapoznać się z historią oraz współczesnymi założeniami doktryn etycznych, zagadnieniami bioetyki, metaetyki, filozofii społecznej, antropologii filozoficznej a także wychowania moralnego.

Obecnie w Ośrodku Naukowo-Badawczym UKSW w Gdyni studiuje: 66 osób na jednolitych studiach magisterskich z teologii ogólnej, 23 osoby na podyplomowym studium teologii i 12 osób na podyplomowych studiach z etyki. W roku akademickim 2012/2013 na studiach magisterskich i podyplomowych łącznie studiowało 101 studentów.

2. KALISZ (OPRAC. KS. TOMASZ LENCZEWSKI)

W latach 90 ubiegłego wieku zadaniem kształcenia nauczycieli religii w Diecezji Kaliskiej zajmował się Instytut Wyższej Kultury Religijnej a następnie Kolegium Teologiczne Diecezji Kaliskiej. Pod kierunkiem ks. dra Władysława Czamary i pod opieką naukową Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie przygotowano do pracy w szkole łącznie 511 absolwentów.

Rok akademicki 2000/2001 przynosi nowe wyzwania. Według zarządzeń Ministerstwa Edukacji Narodowej dyplomy kolegiów teologicznych nie mają wartości dyplomu licencjackiego. Zaistniała sytuacji prowadzi

do intensywnych rozmów Biskupa kaliskiego ks. prof. dr hab. Stanisława Napierały z ks. prof. dr hab. Lucjanem Balterem, przedstawicielem Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Wynikiem tych działań stało się powołanie przez Biskupa Instytutu Teologicznego Diecezji Kaliskiej w dniu 15 września 2000 r. Dyrektorem nowej uczelni został ks. dr Tomasz Lenczewski. Umowa zawarta z Uniwersytetem wskazuje, że Instytut istnieje i działa przy Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie jako punkt konsultacyjny Wydziału Teologicznego zlokalizowany w Kaliszu. Jako główne zadanie wyznacza się kształcenie katechetów – nauczycieli religii w szkole. Ostatnia ze zmian na poziomie umocowań prawnych została dokonana w 2009 r. Punkt konsultacyjny Wydziału Teologicznego zlokalizowany w Kaliszu został zlikwidowany a w jego miejsce powołano jednostkę organizacyjną o nazwie: Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW z siedzibą w Kaliszu. Słowa uchwały stwierdzają, że jest to jednostka organizacyjna Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie wykonująca zadania naukowe i badawcze. Aktualną siedzibą Instytutu jest Centrum Józefologiczne w Kaliszu, które zapewnia realizację szerokiego spectrum działań naukowych i wychowawczych.

W chwili obecnej, to jest w roku akademickim 2012/2013, w Instytucie kształcą się 46 studentów. Do 2008 r. studia licencjackie z nauczania religii ukończyły 362 osoby. Natomiast tytuł magistra teologii uzyskało dotąd 41 studentów. Cieszy fakt, że 3 osoby podjęły studia doktoranckie. Podane liczby nie oszałamiają swą wielkością, ale mają jeszcze inny wymiar. Instytut jest udostępniony nie tylko dla odpowiedniej formacji intelektualnej przyszłych katechetów. Osób zainteresowanych zdobyciem jedynie uprawnień zawodowych jest coraz mniej. Coraz częściej pojawiają się natomiast ci, którzy pragną pogłębić swoją wiedzę, nie tylko w zakresie religijnym, poszerzyć wizję świata i siebie, zdobyć umiejętności apostołskiego działania w ramach swoich rodzin i małych społeczności. Proponowany program studiów, ale również wielość bezpośrednich kontaktów między studentami oraz wykładowcami w naszym małym środowisku, realizują pełniej cel działalności, którym jest nie tylko przekaz solidnej wiedzy filozoficzno-teologicznej, ale także pogłębianie formacji duchowej studentów.

Instytut prowadzi studia teologiczne w systemie zaocznym. Wykłady oraz ćwiczenia realizowane są w soboty i niedziele, natomiast praktyki

dające uprawnienia pedagogiczne, studenci odbywają w tygodniu we wszystkich typach szkół. Wykładowcy rekrutują się głównie ze środowiska naukowego skupionego wokół Wyższego Seminarium Duchownego w Kaliszu oraz Wydziału Pedagogicznego UAM w Kaliszu. Spotkać tu można również specjalistów z różnych dziedzin z Warszawy (UKSW), Poznania (UAM), Gniezna (PWSZ), Krakowa (Ignatianum) i z Rzymu (Papieski Uniwersytet św. Tomasza z Akwinu). Działania administracyjne prowadzi pani mgr Aneta Idziak zatrudniona na pół etatu.

3. KATOWICE (INFORMACJE Z ARCHIWUM WT UKSW)

Studium Pastoralne Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie – Punkt Konsultacyjny w Katowicach powstał w roku 1971. Oprócz miejscowych profesorów z wykładami do Katowic przyjeżdżali wybitni teologowie z ATK, jak choćby ks. prof. Andrzej Zuberbier, czy ks. prof. Lucjan Balter SAC.

Od 31 XII 1982. do 31 VIII 2001 kierownikiem tego punktu był ks. dr Józef Ignacy Krętosz.

Absolwentem Punktu Konsultacyjnego ATK w Katowicach jest między innymi obecny Metropolita Wrocławski ks. Arcybiskup dr Józef Kupny, który w roku 1986 uzyskał tam licencjat kanoniczny z teologii.

Gdy w roku 2001 został utworzony Wydział Teologiczny na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Punkt Konsultacyjny ATK został włączony w struktury tegoż Wydziału.

4. ŁOMŻA (OPRAC. KS. JAN PIEŃKOSZ)

Instytut Teologiczny im. Bł. Michała Piaszczyńskiego w Łomży zaczął swoją współpracę z dawną ATK w Warszawie w 2000 roku. Dnia 28.09.2000 r. Biskup Stanisław Stefanek podpisał następujący dekret: „Niniejszym z dniem 1.10.2000 r. przekształcam dotychczasowe Kolegium Teologiczne w Łomży na Instytut Teologiczny w Łomży. Formy współpracy z UKSW w Warszawie zostaną określone odrębną umową. Dyrektorem Instytutu Teologicznego w Łomży mianuję księdza dr. Marka Skierkowskiego. Wszystkim wykładowcom i studentom Instytutu Teologicznego w Łomży z serca błogosławię”.

Studenci Instytutu już od pierwszego roku studiów otrzymywali indeks UKSW w Warszawie. Nadal obowiązywał egzamin wstępny z języka polskiego i wiadomości religijnych. Od 2007/2008 – zgodnie z obowiązującym prawem państwowym – wystarczało już tylko świadectwo maturalne. Dekretem z dnia 23.01.2001 roku Biskup nadał Instytutowi imię Błogosławionego Michała Piaszczyńskiego. W roku 2009 Instytut otrzymał status Ośrodka Naukowo-Badawczego UKSW.

Dyrektorami Instytutu byli: ks. dr Marek Skierkowski 1.10.2000 – 23.09.2004, ks. dr Andrzej Najda 23.09.2004 – 1.07.2006 oraz ks. dr Jan Pieńkosz od 1.07.2006 do czasu obecnego. Z kolei funkcję sekretarzy pełnili: ks. dr Jerzy Kruszewski 23.04. 1994 – 8.09.1998, ks. dr Marek Dembiński 8.09.1998 – 1.09.2000, pani Monika Grzybowska drugi semestr 2000/2001 i 2001/ 2002 oraz siostra Łucja Kwietniewska pierwszy semestr 2001/2002 i 2002/2003 – 2008/2009 a następnie od roku 2007 do chwili obecnej.

Na przestrzeni lat zmieniali się wykładowcy, jednakże większość z nich to księża z Diecezji Łomżyńskiej: Jerzy Abramowicz – pedagogika, Janusz Aptacy – teologia dogmatyczna, Borawski Ireneusz – prawo kanoniczne i język angielski, Borkowski Stanisław – historia filozofii, Boszko Antoni – teologia pastoralna, Bronakowski Tadeusz – prawo kanoniczne, Brzeziński Mirosław – teologia małżeństwa i rodziny, Brzostowski Ludwik – prawo kanoniczne, Chodkowski Krzysztof – liturgika, Chorchel Krzysztof – pedagogika, Choromański Andrzej – teologia ekumeniczna, Czaplicki Jacek – teologia pastoralna, Dembiński Marek – liturgika, Dobecki Szczepan – muzykologia, Dołęga Józef Marcei – filozofia przyrody, Dworakowski Mieczysław- muzykologia, Dziekoński Stanisław – katechetyka, Golan Zdzisław – Psychologia, Grajewski Jan – Biblia, Grodecki Sławomir – prawo kanoniczne, Harasim Jan – Biblia, Jamiołkowski Marian – teologia pastoralna i język niemiecki, Jemielity Witold – historia Kościoła, Kopiczko Zygmunt – teologia dogmatyczna, Kotowski Jarosław – katechetyka, Krupka Jan – Biblia, Łapiński Andrzej – teologia moralna, Miałchowski Andrzej – teologia moralna, Myszkowski Jarosław – teologia dogmatyczna, Najda Andrzej – Biblia, Nowacki Wojciech – teologia dogmatyczna, Okuła Jan – teologia dogmatyczna, Oleksy Czesław – homiletyka i logika, Ołów Antoni – Biblia, Ostaszewski Andrzej – teologia dogmatyczna, Ozorowski Mieczysław – teologia

dogmatyczna, Pieńkosz Jan – teologia moralna, Pogorzelski Andrzej – teologia fundamentalna, Pruszyński Konstanty – liturgika, Sadowski Frumencjusz – psychologia, Samsel Edward – Biblia, Sikora Jerzy – język polski, Skierkowski Marek – teologia fundamentalna, Sobotka Paweł – teologia duchowości i misji, Sokołowski Jarosław – prawo kanoniczne, Sołowianiuk Jan – liturgika, Stępień Marek – prawo kanoniczne i język włoski, Śledziwski Sławomir – teologia dogmatyczna, Śliwowski Tadeusz – prawo kanoniczne, Wielgat Włodzimierz – Biblia, Wierzchoń Krzysztof – liturgika, Wołpiuk Kazimierz – teologia duchowości, Woronowski Franciszek – teologia pastoralna, Wróblewski Witold – katechetyka, Zakrzewski Dariusz – teologia pastoralna.

Na wykłady do Łomży przybywali także wykładowcy spoza prezbiterium łomżyńskiego: Budzisz January – filozofia i teodycea, Decyk Jan – liturgika, Durak Jan – teologia pastoralna, Młyńska Elżbieta – katechetyka, Osewska Elżbieta – katechetyka, Piórkowska Helena – psychologia, Podrez Ewa – etyka, Porębski Andrzej – psychologia, Seweryniak Henryk – teologia fundamentalna, Sieczka Maria – katechetyka, Skowroński Antoni – filozofia, Skreczko Adam – pedagogika, Twardosz Eugenia – katechetyka, Waszkiewicz Hanna – duszpasterstwo rodzin, Zabielski Józef – teologia moralna.

Wykłady w Instytucie zawsze odbywały się w soboty i niedziele.

Liczba studentów przedstawiała się następująco: 2000/2001 – 191; 2001/2002 – 159; 2002/2003 – 168; 2003/2004 – 109; 2004/2005 – 101; 2005/2006 – 93; 2006/2007 – 89; 2007/2008 – 99; 2008/2009 – 74; 2009/2010 – 79; 2010/2011 – 56; 2011/2012 – 73; 2012/2013 – 29.

Obecnie pozostał tylko rok szósty, który jest ostatnim rokiem, gdyż od kilku lat nie ma naboru na studia.

Ilość licencjatów zawodowych i magisteriów uzyskanych przez studentów Instytutu w Łomży przedstawia się następująco: 2000 – 38; 2001 – 152 (większość licencjaty); 2002 – 18; 2003 – 16; 2004 – 14; 2005 – 15; 2006 – 24; 2007 – 23; 2008 – 16; 2009 – 25; 2010 – 22; 2011 – 14; 2012 – 33; 2013 – 12.

W Ośrodku Naukowo-Badawczym UKSW w Łomży odbywają się także studia dla księży. Początkowo od 1985 roku były to studia wikariuszowskie, które obowiązywały przez pierwszych pięć lat kapłaństwa w ramach formacji permanentnej kapłanów. W 1991 roku Studium

Wikariuszowskie zostało przekształcone w Studia Licencjackie Księży w Łomży, natomiast od roku 2000 zostało ono przekształcone w Studia Doktoranckie. Dyrektorami tych studiów na przestrzeni czasu byli: ks. dr Antoni Boszko 1991-1994, ks. dr Jan Okuła 1994 – 1997, ks. dr Jan Solowianiuk 1997-1998, ks. dr Marek Dembiński 1998-2000, ks. dr Marek Skierkowski 2000-2004, ks. dr Andrzej Najda 2004-2006 oraz ks. Jan Pieńkosz od roku 2006 do chwili obecnej.

Liczba księży studentów w ramach studiów doktoranckich kształtowała się w następujący sposób: 2000/2001 – 50; 2001/2002 – 41; 2002/2003 – 43; 2003/2004 – 37; 2004/2005 – 42; 2005/2006 – 39; 2006/2007 – 37; 2007/2008 – 44; 2008/2009 – 45; 2009/2010 – 48; 2010/2011 – 40; 2011/2012 – 54; 2012/2013 – 55.

Po trzech latach studiów księża otrzymują tytuł licencjata, natomiast po roku studiowania od licencjatu uzyskują świadectwo ukończenia studiów doktoranckich.

5. ŁOWICZ (OPRAC. NA PODSTAWIE MATERIAŁÓW ARCHIWALNYCH AGNIESZKA GROBELSKA)

W związku z wprowadzeniem nauki religii do szkół zaistniała potrzeba wykształcenia dostatecznej liczby katechetów świeckich. Dlatego dekretem z dnia 6 sierpnia 1993 roku biskup Łowicki Alojzy Orszulik przekształcił Studium Katechetyczne w Kolegium Teologiczne Diecezji Łowickiej. Było ono szkołą wyższą kształcąca katechetów – nauczycieli religii dla przedszkoli i szkół podstawowych. Kolegium działało na podstawie porozumienia zawartego pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej a Komisją Episkopatu Polski. Absolwenci otrzymywali dyplom ukończenia kolegium w zakresie wyższych studiów zawodowych. Kolegium w Łowiczu było pod opieką Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie na mocy umowy dotyczącej współpracy. Absolwenci mogli zatem kontynuować dalsze studia zaoczne w ATK, kończąc je stopniem magistra.

Dnia 1 lipca 2000 roku biskup Łowicki Alojzy Orszulik w miejsce Kolegium Teologicznego erygował Instytut Teologiczny Diecezji Łowickiej. Z kolei dnia 15 marca 2001 roku została podpisana umowa o współpracy pomiędzy UKSW w Warszawie oraz Instytutem Teologicznym Diecezji Łowickiej w Łowiczu. Po 3-letnich studiach licencjackich w syste-

mie zaocznym studenci z Łowicza mogli kontynuować naukę na UKSW w Warszawie lub w innych Ośrodkach tegoż Uniwersytetu. Rok akademicki 2004/2005 ze względu na zmniejszającą się liczbę studentów był ostatnim rokiem, w którym odbywała się rekrutacja na studia.

6. ŁÓDŹ (OPRAC. KS. STANISŁAW SKOBEL)

Obecny Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW w Łodzi powstał z połączenia dwóch Punktów Konsultacyjnych UKSW istniejących wcześniej w Diecezji, później Archidiecezji Łódzkiej.

Pierwszy z nich powstał zaraz po przemianach ustrojowych w Polsce, by dać szansę odbywania pełnych studiów magisterskich osobom zakonnym i świeckim na terenie miasta. Studia odbywały się w trybie zaocznym i trwały 6 lat. Do powstania tego Punktu Konsultacyjnego przyczynił się w znaczący sposób Biskup pomocniczy Diecezji Łódzkiej Bohdan Bejze, który był jednocześnie profesorem na Wydziale Filozofii Chrześcijańskiej ówczesnej Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. Studia teologiczne w Łodzi od początku cieszyły się dużym zainteresowaniem.

Historia drugiego Punktu konsultacyjnego w Łodzi związana jest ściśle z powstaniem Instytutu Teologicznego w Łodzi jeszcze w czasach reżymu komunistycznego. Ówczesny ordynariusz diecezji Łódzkiej bp Józef Rozwadowski wbrew woli władz powołał do istnienia studium filozoficzno-teologiczne, które z powodu bardzo dużego napływu słuchaczy, bardzo szybko przekształciło się w kościelną uczelnię. Rektorem uczelni został ks. dr hab. Bogdan Bakies. W pierwszym roku istnienia zgłosiło się ponad 600 słuchaczy. Studia w Instytucie Teologicznym trwały 5 lat i odbywały się w trybie zaocznym.

Po przemianach ustrojowych powołano do życia w Polsce Kolegia teologiczne celem przygotowania katechetów do nauczania religii w szkołach. Oznaczało to przeorganizowanie dotychczasowych planów studiów z zachowaniem jednak obowiązujących standardów nauczania. Trzyletnie studia teologiczne w kolegium, dające uprawnienia pedagogiczne zostały zorganizowane w Instytucie Teologicznym w Łodzi. W ten sposób został wytworzony nowy, obok dotychczasowego, tryb studiowania teologii zawierający przedmioty obejmujące tzw. pedagogizację. Rozszerzyło to znacznie liczbę godzin w stosunku do do-

tychczasowego programu studiów z teologii ogólnej. W krótkim czasie studia te zostały objęte patronatem Akademii Teologii Katolickiej, co coraz ściślej wiązało Instytut z warszawską uczelnią. Po pozwoleniu ministerstwa, by studia w Kolegium Teologicznym kończyły się wydaniem dyplomu licencjata zawodowego w zakresie nauczania religii, wskutek bardzo dużego zaangażowania ówczesnego pełnomocnika ds. studiów zaocznych ATK ks. prof. dr. hab. Lucjana Baltera została podpisana umowa z ATK dotycząca powstania drugiego Punktu Konsultacyjnego w Łodzi, gdzie będą się odbywać, możliwe jeszcze wówczas dwustopniowe studia teologiczne: trzyletnie studia pierwszego stopnia do dyplomu licencjata oraz trzyletnie studia teologiczne po Kolegium do dyplomu magistra teologii. Umowę tę podpisał abp Władysław Ziółek z rektorem ATK ks. prof. dr. hab. Janem Łachem.

Na skutek wymagań związanych z reformą szkolnictwa wyższego w Polsce 20 września 2008 roku obydwie punkty konsultacyjne zostały połączone i utworzyły zamiejscowy Ośrodek Naukowo-Badawczy w Łodzi Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Jego dyrektorem jest pełniący od 10 lat obowiązki rektora Instytutu Teologicznego w Łodzi, ks. dr hab. Stanisław Skobel, który jest jednocześnie etatowym pracownikiem UKSW w Warszawie. Obecnie w Ośrodku prowadzone są 6-letnie niestacjonarne studia w zakresie teologii ogólnej, czteroletnie studia doktoranckie w zakresie teologii praktycznej (prowadzące do zdobycia dyplomu licencjata kanonicznego po 3 roku), studia podyplomowe z etyki (przygotowujące do nauczania tego przedmiotu w szkołach) oraz studia podyplomowe w zakresie wychowania do życia w rodzinie oraz przygotowujące do pracy w szkolnictwie specjalnym. Studia podyplomowe w Ośrodku cieszą się od wielu lat dużym zainteresowaniem. W ostatnim okresie daje się także zauważyć ciągle zwiększającą się liczbę chętnych do odbycia studiów trzeciego stopnia wśród osób świeckich i to przede wszystkim w ramach studiów doktoranckich.

W ponad dwudziestoletniej historii w dzisiejszym Ośrodku Naukowo-Badawczym UKSW w Łodzi studia teologiczne na różnych poziomach odbywało ponad 1500 osób. Dyplomy licencjata zawodowego uzyskało 544 absolwentów. Dyplomy magisterskie uzyskało 886 osób. Około 200 osób ukończyło studia doktoranckie i podyplomowe. W obecnym roku akademickim w Ośrodku Badawczym w Łodzi kontynuuje studia 127 studentów.

7. NIEPOKALANÓW **(OPRAC. O. GRZEGORZ BARTOSIK OFMConv)**

Instytut Maryjno-Kolbiański „Kolbianum” został powołany do istnienia decyzją Kapituły Nadzwyczajnej Prowincji Warszawskiej OO. Franciszkanów roku 2007. Dnia 12 czerwca 2009 roku Ojciec Prowincjał Mirosław Bartos wraz z Radą Prowincjalną powołał na stanowisko dyrektora Instytutu „Kolbianum” o. prof. Grzegorza Bartosika, a na stanowisko wicedyrektora – o. dra Mirosława Adaszkiewicza. Podczas tego samego posiedzenia Rady Prowincjalnej została podjęta decyzja, aby Prowincja zwróciła się do Rady Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie z prośbą, aby Instytut „Kolbianum” mógł utworzyć Studia Doktoranckie z mariologii w ramach wspomnianego Wydziału Teologicznego.

W czerwcu 2009 roku Rada Wydziału Teologicznego UKSW pozytywnie zaopiniowała prośbę O. Prowincjała i ostatecznie dnia 26 listopada 2009 roku Senat UKSW powołał do istnienia Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW w Paprotni (Klasztor Niepokalanów), przekształcony w roku 2013 w Centrum Studiów Mariologicznych „Kolbianum”. W listopadzie 2009 roku zostały utworzone na Wydziale Teologicznym w Ośrodku Naukowo-Badawczym w Niepokalanowie studia podyplomowe z Mariologii, a dnia 19 stycznia 2010 roku Rektor UKSW wydał zarządzenie o utworzeniu na Wydziale Teologicznym specjalności „Mariologia” na studiach niestacjonarnych.

Wcześniej, dnia 16 października 2009 roku, miało miejsce uroczyste otwarcie Instytutu „Kolbianum”. Poświęcenia i otwarcia dokonał o. Prowincjał dr Mirosław Bartos w obecności Dziekana Wydziału Teologicznego UKSW ks. prof. Stanisława Dziekońskiego i sekretarza Międzynarodowej Papieskiej Akademii Maryjnej z Rzymu o. prof. Stefano Cecchin’a. Inauguracja działalności Instytutu „Kolbianum” była połączona z Sympozjum poświęconym mariologii bł. Jana Dunsza Szkota, zorganizowanym we współpracy z katedrą mariologii UKSW.

Dokumentem, który przewiduje możliwość specjalizacji z mariologii w ramach studiów teologicznych, jest Konstytucja Apostolska Jana Pawła II Sapientia Christiana (15 kwietnia 1979), która w Dodatku II do art. 64 «Ordinationum», nr 12 [AAS 71(1979) 520] mówi o możliwości uzyski-

wania licencjatu i doktoratu z teologii ze specjalizacją z mariologii na Wydziałach Teologicznych, tam gdzie istnieje sekcja specjalizacji z mariologii.

Wagę odpowiedniego przygotowania studentów teologii i kandydatów do kapłaństwa w dziedzinie mariologii podkreśliła Kongregacja Wychowania Katolickiego w swoim Liście z dnia 25 marca 1988 roku, zatytułowanym „Maryja Dziewica w formacji intelektualnej i duchowej”. List ten został skierowany do Wydziałów Teologicznych, Seminariów i Ośrodków Studiów Kościelnych. W tym dokumencie Kongregacja przypomina, że wykład mariologii powinien stanowić integralną część wykładu teologii, a wykładowcy mariologii powinni zdobyć odpowiednie przygotowanie, czyli licencjat lub doktorat z teologii ze specjalizacją z mariologii.

Powołanie studiów mariologicznych w Niepokalanowie stało się więc odpowiedzią Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego na te wskazania Stolicy Świętej.

Wydział Teologiczny UKSW jest drugim Wydziałem w Europie (obok rzymskiego „Marianum”), a jedynym w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej, który kształci studentów w specjalności „mariologia” i nadaje stopnie (licencjat kościelny i doktorat) z teologii w zakresie mariologii. Ponadto prowadzone są także studia podyplomowe z mariologii.

Celem studiów mariologicznych na Wydziale Teologicznym UKSW jest: przygotowanie kompetentnych wykładowców mariologii dla Seminariów i innych Wyższych Uczelni; pogłębienie wiedzy mariologicznej kustoszów sanktuariów maryjnych oraz osób odpowiedzialnych za duszpasterstwo w sanktuariach; przygotowanie mariologiczne liderów (moderatorów i animatorów, także członków) ruchów i stowarzyszeń maryjnych; przygotowanie mariologiczne wykładowców i wychowawców zakonnych zarówno Zakonów żeńskich, jak i męskich, zwłaszcza tych zakonów, które w swoim charyzmacie mają duchowość maryjną; pogłębienie wiedzy i duchowości maryjnej czcicieli Matki Bożej.

Plan studiów obejmuje między innymi takie wykłady jak: Maryja w Piśmie Świętym, Maryja w nauce Ojców Kościoła, Maryja w nauczaniu Kościoła, rozwój kultu maryjnego i doktryny maryjnej w historii, Maryja w liturgii, Maryja w duchowości chrześcijańskiej, Maryja w tradycji i duchowości polskich zakonów (żeńskich i męskich), mariologia polska, nauczanie maryjne Jana Pawła II, kult maryjny w różnych wy-

znaniach chrześcijańskich i w islamie (ekumenizm i dialog międzyreligijny), Maryja w pobożności ludowej, kobiecość w wielkich religiach, Maryja w misji społecznej Kościoła, Maryja w ewangelizacji i katechezie, Maryja i kwestia kobieca, ikonologia i ikonografia maryjna, Maryja w literaturze, Maryja w muzyce, fenomen objawień maryjnych, sanktuaria i pielgrzymki maryjne.

Kadrę profesorską stanowią profesorowie Wydziału Teologicznego UKSW oraz profesorowie z innych Ośrodków naukowych, takich jak: Katolicki Uniwersytet Lubelski, Uniwersytet Papieski Jana Pawła II – Wydział w Tarnowie i Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu, którzy w większości są członkami Polskiego Towarzystwa Mariologicznego.

Centrum Studiów Mariologicznych „Kolbianum” prowadzi dwie formy studiów mariologicznych w ramach studiów niestacjonarnych: doktoranckie i podyplomowe. Studia doktoranckie trwają 4 lata (8 semestrów). Studenci po trzecim roku studiów mogą zdać egzamin licencjacki, celem uzyskania kanonicznego stopnia licencjata z teologii w zakresie mariologii. Studia podyplomowe z teologii ze specjalnością z mariologii trwają dwa lata (4 semestry) i adresowane są do osób, które posiadają dyplom ukończenia studiów wyższych (magisterium lub studia I stopnia – licencjat) z jakiegokolwiek dziedziny, natomiast pragną pogłębić swoją wiedzę o Najświętszej Maryi Pannie, Jej roli w historii zbawienia, w życiu Kościoła, w życiu duchowym i w różnych dziedzinach naszej kultury.

Studia odbywają się w trybie studiów niestacjonarnych (zaocznych) w formie czterech zjazdów tygodniowych w ciągu roku. Studenci mogą korzystać z zakwaterowania i posiłku podczas sesji w Domu Pielgrzyma w Niepokalanowie.

Do dyspozycji studentów jest także Biblioteka Mariologiczna, której katalogi od maja 2013 są dostępne on-line w sieci Bibliotek Kościelnych „Fides”.

Do tej pory licencjat kanoniczny z teologii ze specjalizacją z mariologii zdobyło 15 osób. Studia podyplomowe zaś ukończyło 9 osób.

W roku akademickim 2012/13 studia kontynuowało 60 osób, w tym 42 na studiach doktoranckich i 18 na studiach podyplomowych. Godnym podkreślenia jest fakt, że studenci przyjeżdżają na studia z 8 krajów świata.

Przewody Doktorskie na Wydziale Teologicznym UKSW otworzyło dotychczas 34 studentów „Kolbianum”.

Centrum Studiów Mariologicznych Kolbianum rozpoczęło wydawanie naukowej serii wydawniczej „Bibliotheca Kolbiana”, w której publikowane są prace profesorów i studentów Instytutu.

Do tej pory ukazały się dwa tomy tejże serii:

- Zielonka Iwona, *Teksty Starego Testamentu w czytaniach mszalnych na uroczystości i święta maryjne*, Seria Wydawnicza: Bibliotheca Kolbiana, t. 1, Wydawnictwo OO. Franciszkanów, Niepokalanów 2012.
- Królikowski Janusz ks., *Bogurodzica Dziewica*, Seria Wydawnicza: Bibliotheca Kolbiana, t. 2, Wydawnictwo OO. Franciszkanów, Niepokalanów 2012.

Na stałe pracami Instytutu i Centrum Studiów Mariologicznych „Kolbianum” kierują i pracują w nim:

O. prof. UKSW dr hab. Grzegorz Bartosik OFMConv – dyrektor

O. dr hab. Paweł Warchoń OFMConv – wicedyrektor Instytutu i dyrektor Biblioteki

O. mgr Grzegorz Szymborski – Gospodarz domu

Lic. Monika Adaszkiewicz – Sekretarz

Mgr. Lic. Iwona Krysiak – Bibliotekarz

Mgr Elżbieta Rutkowska – Księgowa

Pragnę bardzo serdecznie podziękować wymienionym wyżej moim najbliższym współpracownikom za pełne zaangażowanie w proces tworzenia i bieżącą działalność Centrum Studiów Mariologicznych „Kolbianum”. Nie mniej serdecznie dziękuję o. dr. Mirosławowi Adaszkiewiczowi – byłemu wicedyrektorowi oraz p. księgowej Krystynie Radkowskiej, którzy intensywnie włączyli się w tworzenie Instytutu w pierwszych trzech latach jego działalności.

Na ogromną wdzięczność zasługuje także zyczliwość i zaangażowanie wykładowców oraz władz Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Wydziału Teologicznego na czele z Jego Magnificencją Ks. Rektorem prof. dr. hab. Stanisławem Dziekońskim i Ks. Dziekanem prof. dr. hab. Piotrem Tomasikiem oraz Siostrami i Paniami z Dziekanatu za wszelką pomoc przy tworzeniu Centrum Studiów Mariologicz-

nych „Kolbianum” i wielorakie wsparcie w minionych pierwszych latach jego działalności.

8. OŁTARZEW (OPRAC. KS. MARIAN KOWALCZYK SAC)

Do czasu tegorocznej restrukturyzacji Wydziału Teologicznego Centrum Teologii Apostolstwa „Pallottianum” w Ołtarzewie działało jako Instytut Teologii Apostolstwa (ITA), który powołano w 1982 roku, Dekretem Prymasa Polski, śp. Józefa Kard. Glempa (1929-2013), z dnia 14.08.1982 r., a także dekretem prowincjała Prowincji Chrystusa Króla Stowarzyszenia Apostolstwa Katolickiego, ks. Henryka Kietlińskiego z dnia 25.09.1982 r. oraz Zarządzeniem Rektora Akademii Teologii Katolickiej, ks. prof. Remigiusza Sobańskiego z dnia 1.10.1982 r.

Instytut Teologii Apostolstwa ustanowił wówczas kierunek studiów o nazwie Teologia Apostolstwa, z punktem konsultacyjnym w Ołtarzewie. W latach 1985-1990, obok kursu podstawowego – akademickiego, prowadzony był też tzw. trzyletni kurs pastoralny, obejmujący tylko pallotynów, wprowadzony w Stowarzyszeniu Apostolstwa Katolickiego *ad experimentum*, w miejsce uprzednich egzaminów pięcioletnich, i podlegał gestii prowincjała Stowarzyszenia.

Jak z powyższego wynika, Instytut Teologii Apostolstwa od samego początku, to jest od ponad 30 lat, jako naczelne zadanie stawia sobie działalność naukową i dydaktyczną, z myślą o przygotowaniu specjalistów z apostolstwa, w myśl zaleceń Magisterium Kościoła po Soborze Watykańskim II oraz apostolskiego charyzmatu św. Wincentego Pallottiego. ITA był od początku kierunkiem (specjalizacją) na Wydziale Teologicznym ATK/UKSW: najpierw jako punkt konsultacyjny w Ołtarzewie, następnie Ośrodek Naukowo-Badawczy Wydziału Teologicznego UKSW, obecnie zaś – po zmianie nazwy – jest Centrum Teologii Apostolstwa „Pallottianum” w Ołtarzewie, funkcjonując jako jednostka wydziałowa Wydziału Teologicznego UKSW. W swojej działalności dydaktycznej i wydawniczej realizuje własny apostolski program, wyrażający się w dydaktyce, seminariach i konferencjach naukowych oraz w działalności wydawniczej. Program ten jest zatwierdzony przez watykańską Kongregację Edukacji Katolickiej.

Nauczanie było i jest realizowane systemem niestacjonarnym (zwanym dawniej zaocznym). Każdego roku studenci przybywają na 4 sesje,

rozłożone w roku akademickim, mniej więcej równomiernie, tworząc sesje dydaktyczne: jesienną, zimową, wiosenną oraz letnią (egzaminacyjną). Do uzyskania licencjatu kanonicznego, zgodnie z Konstytucją *Sapientia christiana* i Regulaminem studiów akademickich UKSW wymagane są trzyletnie studia, zwieńczone licencjatem kanonicznym. Do uzyskania doktoratu wymaga się przyjęcia na czwarty rok studiów (rok doktorancki) i jego ukończenia oraz dopełnienia wymaganych warunków, prowadzących do otwarcia przewodu doktorskiego i jego przebiegu, zgodnie z Ustawą o Szkolnictwie Wyższym i dyspozycjami Wydziału Teologicznego UKSW. Od roku 2010/2011 prowadzimy również dwuletnie studia podyplomowe.

Studia doktoranckie i podyplomowe prowadzone są na dwóch specjalnościach: teologia apostołstwa i teologia życia konsekrowanego. Zasadniczym celem studiów na sekcji teologii apostołstwa jest budzenie większej świadomości powszechnego powołania do apostołstwa wśród wiernych w Kościele; kształtowanie liderów i animatorów wspólnot oraz ruchów kościelnych oraz wskazanie praktycznych form współpracy świeckich i duchownych w apostołskim i misyjnym posłannictwie Kościoła. Natomiast celem studiów w ramach sekcji teologii życia konsekrowanego jest przygotowanie kompetentnych mistrzów i mistrzyń Nowicjatów oraz innych wychowawców dla Instytutów życia konsekrowanego i Stowarzyszeń życia apostołskiego. Szczególnie troszczymy się o przygotowanie kompetentnych promotorów powołań, a także pogłębienie wiedzy i duchowości zakonnej.

Aktualnie (rok akademicki 2012/2013) w Centrum Teologii Apostołstwa na studiach doktoranckich jest 39, zaś na studiach podyplomowych 6 studentów. W ostatnich 13 latach wypromowano około trzydziestu doktorów (liczba ta może być jeszcze większa, jako że wielu absolwentów, legitymując się świadectwem studiów doktoranckich ITA/CTA wszczęło przewód doktorski w innych uczelniach. Większość z nich o tym nie powiadamia). Trudno podać dane jeszcze wcześniejsze, jako że studia w ITA kończyły się licencjatem kanonicznym, a rok doktorancki i przewód doktorski odbywał się już na ATK, zaś spis doktorów ITA nie jest wyodrębniony. Z pewnością jednak nazwiska naszych absolwentów widnieją w spisie doktorów Wydziału Teologicznego UKSW i ich liczba została podana w zestawieniach poszczególnych sekcji czy instytutów.

Warto nadmienić, że już czterech absolwentów ITA zwieńczyło swoją karierę naukową stopniem naukowym doktora habilitowanego. Studia podyplomowe ukończyły dotychczas cztery osoby. Ciągłe staramy się je bardziej nagłaśniać w środowiskach nauczycieli i sióstr zakonnych.

Do osób, które wniosły wydatny wkład w powstanie i rozwój Instytutu (obecnego Centrum) należy zaliczyć prowincjała Henryka Kietlińskiego SAC oraz księży pallotynów, zwłaszcza ks. Witolda Zdaniewicza, wieloletniego dyrektora ITA (od 1982 aż do emerytury). Należy też docenić ogromny wkład w powstanie i program zajęć Instytutu Teologii Apostolstwa śp. ks. prof. Lucjana N. Baltera (1936-2010), który przez wiele lat pełnił funkcję prodziekana i pełnomocnika Rektora ATK/UKSW do spraw studiów zaocznych/niestacjonarnych, a w ramach ITA piastował funkcję kuratora ze strony UKSW. Warto też wymienić długoletniego i wielce zasłużonego sekretarza ITA, ks. Kazimierza Nowaka. Obecnie funkcję dyrektora Centrum Teologii Apostolstwa „Pallottinum” w Ołtarzewie sprawuje ks. prof. dr hab. Marian Kowalczyk, zaś – na mocy nominacji Prowincjała – obowiązki koordynatora pełni ks. prof. dr hab. Czesław Parzyszek, a sekretarza ks. dr Andrzej Pelc.

9. PŁOCK (OPRAC. KS. BOGUSŁAW D. KWIATKOWSKI)

Formacja teologiczna duchownych i świeckich ma w Diecezji Płockiej długą tradycję. Nie licząc formacji seminaryjnej, której początki sięgają kilka wieków wstecz, szkolnictwo mające na celu pogłębienie formacji teologicznej zostało zainicjowane w 1972 roku, powołaniem do istnienia Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego Diecezji Płockiej. Do uczęszczania na zajęcia zobowiązani byli kapłani w pierwszym i drugim roku kapłaństwa. W dniu 28 maja 1984 r. erygowana została także Sekcja katolików Świeckich, którą przekształcono później w IWKR (Instytut Wyższej Kultury Religijnej). Studium zostało afiliowane do Wydziału Teologicznego Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie jako Punkt Konsultacyjny ATK. Księża podejmujący tam studia otrzymywali indeksy ATK. Wykładowcami byli profesorowie ATK oraz WSD w Płocku. W 1991 r. IWKR został afiliowany do ATK na bazie istniejącego już Punktu Konsultacyjnego dla księży. Kolejnym krokiem była likwidacja przez ówczesnego Biskupa Płockiego Zygmunta Ka-

mińskiego Sekcji Katolików Świeckich Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego i erygowanie dekretem z dnia 8 września 1993 r. Kolegium Teologicznego Diecezji Płockiej. Dnia 10 października 1996 r. Kolegium otrzymało Statut. Natomiast dekretem z dnia 25 października 1994 r. tenże Biskup Płocki reaktywował Soborowe Studium Teologiczno-Pastoralne, Sekcja Katolików Świeckich. W dniu 17 lutego 1999 r., na prośbę ówczesnego dyrektora Kolegium Teologicznego Diecezji Płockiej, Pełnomocnik Rektora ATK ds. Studiów Zaocznych wyraził zgodę na utworzenie w Kolegium specjalności duszpastersko-rodzinnej. W międzyczasie ATK przekształciło się w Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, zaś 12 września 2000 r. Biskup Płocki zawiesił działalność Kolegium i zarządził że „studia teologiczne, zarówno magisterskie jak i zawodowe licencjackie, będą prowadzone w ramach Sekcji Katolików Świeckich Soborowego Studium Teologiczno-Pastoralnego Diecezji Płockiej, stanowiącego Punkt Konsultacyjny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Studium otrzymało więc niejako podwójną tożsamość, a mianowicie pozostało pod tą samą nazwą, jako uczelnia diecezjalna, ale wobec prawa państwowego funkcjonowało jako Punkt Konsultacyjny UKSW.

Uchwałą Senatu UKSW z dnia 20 maja 2004 r. zostały utworzone w Punkcie Konsultacyjnym w Płocku studia podyplomowe w zakresie teologii praktycznej oraz w zakresie poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego dla rodziców, nauczycieli i duchownych.

Dnia 20 września 2005 r. dziekan Wydziału Teologicznego UKSW skierował do Biskupa Płockiego pismo, w którym prosił o dopilnowanie, aby księża studiujący w Punkcie Konsultacyjnym w Płocku skierowali do niego prośbę o przeniesienie ze studiów doktoranckich na studia podyplomowe. Mieli oni otrzymać indeksy studiów podyplomowych, ale po ich zakończeniu mieli otrzymać również licencjat kościelny z teologii praktycznej.

Zgodnie z wymogami prawa oświatowego, uchwałą Senatu UKSW z 22 października 2009 r. Punkt Konsultacyjny UKSW w Płocku został zlikwidowany, a na jego miejsce utworzony został Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW z siedzibą w Płocku. Uchwałą stwierdza, że Ośrodek ma wykonywać zadania naukowe i badawcze, co w teorii poszerza spektrum jego działania. W tej formie pełni on nadal rolę uczelni dba-

jącej o pogłębienie formacji teologicznej księży w pierwszych latach kapłaństwa.

Aktualnie w Ośrodku studiuje 26 studentów na studiach podyplomowych z teologii praktycznej. Do tej pory studia ukończyło 161 księży (145 – uzyskało licencjat kanoniczny z teologii praktycznej natomiast 16 – dyplom ukończenia studiów magistersko-licencjackich). Ponadto absolwentami plockiego Ośrodka są 763 osoby świeckie (237 – magistrów teologii; 459 licencjatów zawodowych z teologii oraz 67 absolwentów studiów podyplomowych psychologiczno-pedagogicznych).

Obecnie dyrektorem Ośrodka jest ks. dr Bogusław D. Kwiatkowski, zaś sekretariatem kieruje p. Zofia Stefańska.

10. SUWAŁKI (OPRAC. KRYSZYNA ŻURKOWSKA)

Punkt Konsultacyjny Wydziału Teologicznego UKSW (do roku 1999 Punkt Konsultacyjny ATK) był jednym z najstarszych Punktów Konsultacyjnych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Celem organizacji studiów teologicznych w Suwałkach było kształcenie kadry katechetycznej i ewangelizacyjnej dla potrzeb Kościoła w północno-wschodniej Polsce. Wśród absolwentów są osoby z okolic Suwałk, Białegostoku, Łomży, Ełku, Warszawy.

4 października 1980 roku, w dniu św. Franciszka z Asyżu, powstaje w Suwałkach Ośrodek Studiów Teologicznych im. Jana Pawła II, erygowany przez Jego Ekscelencję ks. bpa Mikołaja Sasinowskiego. Inicjatorem był ks. mgr Jerzy Zawadzki, popierany w swych przedsięwzięciach przez zasłużonego dziekana suwalskiego, wieloletniego proboszcza parafii św. Aleksandra w Suwałkach, ks. prałata Kazimierza Hamerszmity (†). W ramach Ośrodka działały dwie instytucje:

- a) Instytut Wyższej Kultury Religijnej przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim (od 1980 roku)
- b) Punkt Konsultacyjny Akademii Teologii Katolickiej (od 1982 roku)

Powstanie IWKR Suwałkach było poprzedzone trzyletnim cyklem wykładów dla dorosłych. Były to spotkania niedzielne na tematy wiary, religijności, nauki Kościoła. Z czasem wyodrębniła się stała grupa osób zainteresowanych. Ks. Jerzy Zawadzki wspomina: *Dało mi to do myślenia, że dobrze byłoby wytworzyć jakieś bardziej zobowiązujące stu-*

dium, które dostarczyłoby systematycznej wiedzy i dawało nawet pewne uprawnienia słuchaczom. I tak w 1980 roku powstał Instytut Wyższej Kultury Religijnej przy KUL-u. Przyjeliśmy wówczas na pierwszy rok 120 kandydatów, których nie obowiązywał jeszcze egzamin wstępny. Zajęcia odbywały się w jednej z największych sal katechetycznych, a sekretariat mieścił się w moim mieszkaniu.

Wkrótce okazało się, iż nauka w ramach IWKR nie spełnia oczekiwań znacznej części słuchaczy, gdyż nie daje pełnych studiów teologicznych. W związku z tym podjęto starania zmierzające do utworzenia w Suwałkach uczelni katolickiej. Pojawiła się możliwość utworzenia filii Wydziału Teologicznego KUL, pod warunkiem, że studenci z Suwałk raz w miesiącu będą przyjeżdżali na wykłady do Lublina. W tej sytuacji korzystniejszą okazała się propozycja nawiązania kontaktów z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie, głównie ze względu na odległość, stan komunikacji i system studiów. Ks. bp Mikołaj Sasinowski zwrócił się w tej sprawie do władz uczelni. W odpowiedzi na te starania, pismem z dnia 6 lipca 1982 roku Rektor uczelni powiadomił księdza biskupa o utworzeniu w Suwałkach Punktu Konsultacyjnego ATK. Odbyły się egzaminy wstępne na rok akademicki 1982/1983, przyjęto około 40 osób.

Inauguracja pierwszego roku w Punkcie Konsultacyjnym ATK w Suwałkach we wspomnieniach Dyrektora ks. J. Zawadzkiego: *Ksiądz bp ordynariusz Mikołaj Sasinowski był bardzo przychylny naszej sprawie. Osobiście zresztą przybył na pierwszą inaugurację. Cieszył się z faktu umożliwienia osobom świeckim zdobywania wiedzy teologicznej (...) od początku istnienia naszej uczelni przyjęliśmy na siebie obowiązek kształcenia teologów z trzech diecezji. Takie było zresztą pragnienia biskupa M. Sasinowskiego, który erygował nasz Ośrodek.*

Jednak już w krótkim czasie kuria diecezjalna otrzymała zawiadomienie od Rektora ATK, iż Urząd ds. Wyznań odmawia Akademii prowadzenia zajęć dla studentów świeckich w Suwałkach, zezwala na zajęcia jedynie dla osób duchownych. Decyzja ta wywołała zaskoczenie, zwłaszcza wśród studentów. Tego samego roku w dniu 6 września zmarł Ks. Bp Ordynariusz. Bezpośrednią opiekę nad Ośrodkiem w Suwałkach przejął Ks. bp Edward Samsel, odpowiedzialny za nauczanie w diecezji łomżyńskiej. Troska Ks. bpa Edwarda Samsela oraz wsparcie Ks. prałata Kazimierza Hamerszmity pozwoliły przetrwać trudny dla Ośrodka okres.

Nowy Ordynariusz diecezji – Ks. bp Juliusz Paetz, który rozpoczął posługę pasterską w diecezji 13 marca 1983 roku, zwrócił się do władz ATK i władz państwowych z prośbą o przywrócenie Punktowii Konsultacyjnemu ATK w Suwałkach praw państwowych dla studentów świeccich. Pozytywna decyzja została wydana 2 października 1984 roku. Jego Ekscelencja Ks. bp Ordynariusz dekretem nr 1419 z dnia 29 czerwca 1985 roku powołał ks. Jerzego Zawadzkiego na Dyrektora Punktu Konsultacyjnego ATK i IWKR przy KUL z siedzibą w Suwałkach.

W pierwszych latach studiów teologicznych w Punkcie Konsultacyjnym ATK istniały różne seminaria magisterskie: z teologii dogmatycznej, teologii moralnej, teologii małżeństwa i rodziny, teologii środków przekazu, Pisma Świętego Starego i Nowego Testamentu, katechetyki, liturgiki, misjologii, psychologii religii, socjologii religii. Niektóre z seminariów cieszyły się szczególnym powodzeniem wśród studentów, a było to zasługą wspaniałej osobowości prowadzących. Należy tu wspomnieć seminarium z teologii moralnej, prowadzone przez ks. dra Mariana Graczyka (obecnie dr hab., prof. UKSW), które trwało nieraz do godziny 22., seminarium z katechetyki pod kierunkiem ks. dra Romana Morawskiego (obecnie prof. dr hab., na emeryturze), seminarium z teologii środków przekazu prowadzone przez ks. dra Jana Chrapka – Ojca Genarala Zgromadzenia Księży Michalitów (później prof. dr hab., Biskupa radomskiego, †2001).

Na uwagę zasługuje osoba Pani Eugenii Majewskiej, absolwentki Punktu Konsultacyjnego ATK w Suwałkach, która od początku istnienia Punktu Konsultacyjnego do roku 1995 prowadziła sekretariat. Jej oddanie i macierzyńska troska o każdego, wsparcie w trudnych sprawach pozostaną w pamięci absolwentów i wykładowców.

W trudnej sytuacji politycznej Ojczyzny połowy lat osiemdziesiątych XX wieku, istnienie państwowej uczelni katolickiej w regionie północno-wschodniej Polski, uczelni która dawała możliwość otrzymania wykształcenia magisterskiego, było swoistym ewenementem. W 1989 roku Ośrodek w Suwałkach za swą działalność otrzymał nagrodę „Przeglądu Katolickiego”. Z okazji wręczenia nagrody, Prymas Polski Kardynał Józef Glemp powiedział m.in.: *Ośrodek Studiów Teologicznych w Suwałkach to już współczesność, ale jakże cenna. Jakże cenne jest to, że na naszych rubieżach tętni głęboka wiara i żywy patriotyzm. Widzimy to*

w zrywie, w chęci pogłębienia nauki katolickiej przez wiele kręgów młodzieżowych tamtych okolic. Wzmocnienie polskości, umocnienie wiary i umocnienie prawdziwego wymiaru człowieczeństwa w tej trudnej rzeczywistości jest bardzo ważne.

Od roku 1995 Dyrektorem Punktu Konsultacyjnego był ks. mgr lic. Jarema Sykulski. We wrześniu 1999 roku Akademia Teologii Katolickiej w Warszawie uzyskała status Uniwersytetu. Również Punkt Konsultacyjny ATK w Suwałkach zmienił nazwę na Punkt Konsultacyjny UKSW. Od roku akademickiego 2002/2003 do zakończenia działalności sekretariat był prowadzony przez absolwentkę Punktu w Suwałkach i UKSW w Warszawie dr Krystynę Żurkowską. Ilość studentów nie była już tak duża jak w pierwszych latach – zmieniły się okoliczności, powstały nowe wydziały teologiczne przy innych uczelniach. W ostatnich latach nastąpiło wygaszanie Punktu Konsultacyjnego UKSW w Suwałkach, a od roku akademickiego 2009/2010 studenci kończyli studia w Łomży lub w Warszawie.

Trudno podać liczbę wypromowanych magistrów teologii, gdyż systematycznie nie była prowadzona rejestracja prac magisterskich. Należy wspomnieć, że przez cały czas Punkt Konsultacyjny istniał na terenie parafii św. Aleksandra w Suwałkach. Przez wiele lat miejscem formacji duchowej studentów był kościół pod wezwaniem Najświętszego Serca Pana Jezusa, należący do parafii św. Aleksandra, nazywany „kościółem szkolnym” lub „kościółem gimnazjalnym” (obecnie samodzielny kościół parafialny). Przy Punkcie Konsultacyjnym powstała biblioteka, która w swych zbiorach posiada 14026 pozycji książkowych i 130 tytułów czasopism, w tym 10 tytułów zagranicznych. Wiele tytułów czasopism to już tytuły archiwalne, a zbiory niektórych czasopism są naprawdę imponujące, np. *Przegląd Powszechny* – od 1901 roku, *Ateneum Kapłańskie* – od 1928 roku, *Znak* – od 1946 roku, *Zeszyty Naukowe KUL* – od 1958 roku, *Studia Theologica Varsaviensia* – od 1966 roku.

Oprac. na podstawie wywiadów, dokumentów archiwalnych oraz artykułów:

– J. Zawadzki, *Ośrodek Studiów Teologicznych w Suwałkach*, „Esse”. Kwartalnik Ośrodka Studiów Teologicznych w Suwałkach, 1 (1988) nr 1, s. 5-9.

- *Nigdy nie porzuciłem raz obranej drogi...* Rozmowa z księdzem Jerzym Zawadzkim przeprowadzona przez J. Stawecką, „Ad-esse”. Kwartalnik Stowarzyszenia *Gaudium et Spes*, 1990, nr 2, s. 5-13.

11. TCZEW (OPRAC. DK ZBIGNIEW MACHNIKOWSKI)

Instytut Teologiczny Diecezji Pelplińskiej powstał w 1985 roku na mocy dekretu biskupa chełmińskiego Mariana Przykuckiego, jako Diecezjalne Studium Teologiczne Diecezji Chełmińskiej. Pierwszą siedzibą uczelni była Gdynia, znajdująca się w granicach ówczesnej diecezji chełmińskiej, a od 1992 roku, po zmianach struktury organizacyjnej Kościoła w Polsce, została przeniesiona do Tczewa, do nowoutworzonej diecezji pelplińskiej, na mocy dekretu pierwszego biskupa pelplińskiego, Jana Bernarda Szłagi. Od 1989 roku współpracuje najpierw z Akademią Teologii Katolickiej, później z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Instytut Teologiczny w Tczewie podlega opiece naukowo-dydaktycznej Wydziału Teologicznego UKSW, stając najpierw jego Punkt Konsultacyjny, a potem od roku 2009 jednostką organizacyjną o nazwie: „Ośrodek Naukowo-Badawczy UKSW”.

Myśl powołania ośrodka edukacyjnego w Gdyni powstała w latach osiemdziesiątych ubiegłego stulecia wśród grupy osób świeckich, pragnących rozwijać swoje zainteresowania filozoficzne i teologiczne. Kształt i formę organizacyjną tej inicjatywie nadał pierwszy dyrektor Diecezjalnego Studium Teologicznego w Gdyni, ks. abp Henryk Muszyński, ówczesny biskup pomocniczy diecezji chełmińskiej. Na pierwszy rok akademicki 1985/1986 zgłosiło się ponad 200 osób. Starania o współpracę z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie zostały uwieńczone w 1989 roku przygotowaniem zmiany struktury organizacyjnej Studium Teologicznego i włączeniem pierwszej grupy słuchaczy w poczet studentów Wydziału Teologicznego ATK. Dzieła tego podjął się ks. bp Andrzej Śliwiński, biskup pomocniczy diecezji chełmińskiej i drugi dyrektor Diecezjalnego Studium Teologicznego w Gdyni, wraz z ówczesnym rektorem ATK, ks. prof. Helmutem Jurosem i dziekanem Wydziału Teologicznego ATK, ks. prof. Janem Łachem. Pierwszymi studentami ATK (po egzaminach wstępnych i uzupełnieniu różnic programowych) zostało 56 osób przyjętych na piąty rok studiów magisterskich.

Bieżące prace Instytutu koordynuje kierownik mianowany przez biskupa diecezjalnego. Pierwszym był śp. ks. Andrzej Gołuński, odpowiedzialny za organizację zajęć dydaktycznych oraz za przygotowanie pierwszej siedziby uczelni w domu katechetycznym przy parafii pw. św. Mikołaja w Gdyni. Mieścił się tam sekretariat, biblioteka Instytutu i sale wykładowe, które służyły czterem rocznikom słuchaczy kursu teologii. Jego pracę kontynuował ks. Grzegorz Leśniewski, a potem ks. Dominik Szulwic. Po nawiązaniu współpracy z Akademią Teologii Katolickiej dwa roczniki studentów kursu filozofii znalazły swoje miejsce w domu katechetycznym przy parafii pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gdyni. Od 1992 roku po przeniesieniu do Tczewa, Punkt Konsultacyjny ATK miał swoją siedzibę w domu katechetycznym przy parafii pw. Św. Józefa w Tczewie, w sąsiedztwie Klubu Sportowego „Unia” oraz korzystał z sal Zespołu Sportowych Szkół Ogólnokształcących i Tczewskiego Centrum Kultury. W 1997 roku z inicjatywy biskupa pelplińskiego, Jana Bernarda Szlagi, podpisano porozumienie w sprawie współpracy w dziedzinie kształcenia dorosłych w zakresie studiów filozoficzno-teologicznych, pomiędzy Diecezją Pelplińską a Gminą Miejską Tczew oraz Centrum Kształcenia Ustawicznego – Centrum Edukacji Dorosłych w Tczewie. Strony wyraziły wolę kontynuacji działań Instytutu Teologicznego Diecezji Pelplińskiej – Punktu Konsultacyjnego ATK w nowej siedzibie w Tczewie, profesjonalnie przygotowanej do realizacji zadań edukacyjnych. Podstawowym celem działalności CED było kształcenie, doksztalcanie i doskonalenie osób dorosłych w formach szkolnych i pozaszkolnych. Ważnym wydarzeniem w historii tej placówki było podpisanie porozumień z trzema wyższymi uczelniami Trójmiasta: Wyższą Szkołą Morską w Gdyni, Politechniką Gdańską i Uniwersytetem Gdańskim. Powołały one swoje punkty konsultacyjne, które wraz z sąsiadującym już wcześniej ośrodkiem Akademii Teologii Katolickiej tworzyły zręby środowiska akademickiego w powojennej historii Tczewa. Wraz ze zmianą siedziby uczelni nastąpiła zmiana parafii i kościoła, przy którym koncentruje się akademickie życie liturgiczne. Jest nim zabytkowa Fara Podwyższenia Krzyża Świętego, która od stuleci tworzy charakterystyczny element panoramy tego jednego z najstarszych miast pomorskich.

Wraz z przeniesieniem Instytutu do Tczewa, jej trzecim z kolei dyrektorem został ks. bp Piotr Krupa, biskup pomocniczy diecezji pelplińskiej,

który podjął wiele cennych przedsięwzięć służących jego rozwojowi. Ksiądz biskup patronował nie tylko formacji dydaktycznej i duchowej studentów, ale również inicjował działalność naukową Instytutu. Bieżące prace uczelni w tym czasie koordynował kierownik, a później wicedyrektor Instytutu Zbigniew Machnikowski, który podejmował szereg działań realizujących zadania statutowe uczelni oraz służących krzewieniu szeroko rozumianej kultury chrześcijańskiej. Osobą, która przyczyniła się do właściwego funkcjonowania sekretariatu szkoły była pani Alicja Szyber, która z ogromnym zaangażowaniem pracowała w Instytucie od roku jego założenia, jako kierowniczka sekretariatu i księgowa. W 1995 roku z okazji 10. rocznicy powstania Instytutu Teologicznego, biskup diecezjalny Jan Bernard Szlaga, odznaczył panią Alicję Szyber medalem „Za zasługi dla Diecezji Pelplińskiej”. Jej prace kontynuowały: Anna Warnke oraz księgowa Helena Zdybel. Po przejściu na emeryturę ks. bpa Piotra Krupy, dyrektorem Instytutu w 2012 roku został ks. bp Wiesław Śmigiel, biskup pomocniczy diecezji pelplińskiej. Obok Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego i Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie nasza uczelnia stanowi środowisko, w którym ksiądz biskup jest zakorzeniony jako wykładowca Katolickiej Nauki Społecznej, teologii pastoralnej i prowadzący seminarium naukowe, ale również jako dotychczasowy duszpasterz akademicki naszej wspólnoty.

Instytut Teologiczny Diecezji Pelplińskiej w Tczewie, jak zauważono na wstępie, podlega opiece naukowo-dydaktycznej Wydziału Teologicznego UKSW, a zatem szczegółowe kierunki działania Instytutu (forma organizacyjna nauki, kadra profesorów i wykładowców, forma aktywności naukowej studentów i absolwentów) określone są statutem Instytutu oraz programem studiów tegoż wydziału. Studia te są formą jednolitych magisterskich studiów zaocznych, na których nauka trwa sześć lat i obejmuje wykłady oraz ćwiczenia z przedmiotów filozoficznych, historycznych i teologicznych. Słuchacze rozwijają swoje zainteresowania w ramach seminariów naukowych w różnorodnych specjalizacjach, m.in. biblistyce, teologii dogmatycznej, teologii moralnej, katechetyce, liturgice, katolickiej nauce społecznej, literaturze religijnej, filozofii religii, patrologii, historii Kościoła i historii sztuki. Po ukończeniu studiów, absolwent otrzymuje dyplom ukończenia studiów wyższych UKSW z tytułem magistra teologii.

Kadrę Instytutu Teologicznego w Tczewie stanowi 42 wykładowców, współpracujących również z Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie, Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Katolickim Uniwersytetem Lubelskim i Uniwersytetem Gdańskim. Wśród nich jest 11 profesorów i doktorów habilitowanych, 20 doktorów, 10 magistrów licencjatów i 1 magister.

Instytut Teologiczny Diecezji Pelplińskiej ukończyło 1060 osób, wliczając w tę liczbę również 150 absolwentów czteroletniego Studium Teologicznego Diecezji Chełmińskiej w Gdyni. Wielu z nich nadal aktywnie uczestniczy w życiu akademickim uczelni. Ich obecność jest szczególnie zauważalna podczas sesji naukowych, wykładów gościnnych, jak również w czasie rekolekcji i dni skupienia organizowanych przez Instytut. Absolwenci pochodzą z diecezji pelplińskiej, ale również z archidiecezji gdańskiej, diecezji toruńskiej, diecezji elbląskiej i są twórczo obecni na różnych płaszczyznach pomorskiego środowiska, przede wszystkim na płaszczyźnie kościelnej (katecheci, teologowie świeccy, siostry zakonne), ale również na płaszczyźnie społecznej, politycznej i samorządowej. Wśród absolwentów wyróżniamy przedstawicieli wielu zawodów, m.in. nauczycieli akademickich, lekarzy, pielęgniarki, pracowników kolei, pracowników socjalnych i innych. Warto zauważyć, że wśród absolwentów są również osoby, które ukończyły kurs wyższy teologii, tzw. specjalizację i uzyskały stopień magistra licencjata oraz doktora, kontynuując studia doktoranckie na Wydziale Teologicznym UKSW lub na innych, odrębnych od teologii kierunkach naukowych.

Działalność dydaktyczną i naukową wyznacza nie tylko realizacja programu naukowego teologicznych studiów zaocznych, ale również organizowane przez Instytut pod patronatem UKSW sesje naukowe i wykłady gościnne profesorów, reprezentujących różne środowiska naukowe w Polsce. Do najważniejszych z nich zaliczamy sesje o zasięgu ogólnokrajowym:

- Sesja naukową zorganizowaną w dniu 9.04. 1994 roku pt. *Morze – teologia, kultura, historia*. Sesji towarzyszyła wystawa akwarel znanego marynisty Mariana Mokwy. Materiały z tej sesji zostały opublikowane w Zeszytach Teologiczno-Historycznych Instytutu Teologicznego w Tczewie *Folia Pomeraniae*, Rok I – 1996, Nr 1.

- Sesja naukowa zorganizowana w dniu 19.05.1997 roku pt. *Plciowość człowieka w kontekście wychowania osoby ludzkiej*. Materiały z tej sesji zostały opublikowane w Zeszytach Teologiczno-Historycznych Instytutu Teologicznego w Tczewie *Folia Pomeraniae*, Rok II – 1997, Nr 2.

Zorganizowano ponadto 80 wykładów gościnnych, tzw. „otwartych”, profesorów reprezentujących teologiczne środowiska naukowe w Polsce m.in. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II i Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, nierzadko połączone z promocją książek autorstwa zaproszonych gości.

Instytut Teologiczny prowadzi działalność wydawniczą. Zeszyty Teologiczno-Historyczne *Folia Pomeraniae* stanowią prezentację dokonań środowiska akademickiego Instytutu w Tczewie, publikując wyniki badań osób związanych strukturalnie z Instytutem oraz jego współpracowników. Poszerzeniem zakresu publikacji jest od 1998 roku seria wydawnicza Biblioteka Instytutu Teologicznego (BIT), gdzie ukazują się prace monograficzno-naukowe i popularyzujące dyscypliny filozoficzno-teologiczne. Zaliczamy do niej:

1. *Słowo Boga i drogi człowieka*, pod red. Z. Machnikowskiego, 1998.
2. S. Janina Immakulata Adamska OCD, *Dlaczego właśnie Kundusia? Rzecz o duchowości Kunegundy Siwiec*, 1998.
3. S. Janina Immakulata Adamska OCD, *Mądrość miłości. Rzecz o duchowości Edyty Stein*, 1998.
4. Edyta Stein, *Kobieta. Jej zadanie według natury i łaski*, wyd. II poprawione, 1999.
5. Ks. Zygmunt Zieliński, *Bez ce(n)zury*, 1999.
6. Ks. Jan Walkusz, *W cieniu połamanego krzyża. Studia i szkice z dziejów Kościoła katolickiego na Pomorzu Nadwiślańskim w latach 1939-1945*, 1999.
7. S. Adelajda Sielepin CHR, *Święta Królowa Jadwiga patronką jednoczącej się Europy w wypowiedziach Prymasa Tysiąclecia*, 2001.
8. Jarosław I. Kunikowski, *Ziemia Pana*, 2009.
9. Mirosław Jasiński, *Śladami Zbawiciela. Notatnik pielgrzymy do Ziemi Świętej*, 2012.

Instytut Teologiczny w Tczewie we współpracy z Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego prowadzi również szeroką działalność kulturową. Organizuje spektakle teatralne (m.in. Teatr Studio K z Katowic), koncerty muzyczne (m.in. Zespół Muzyki Dawnej *Cappella Gedanensis*), wystawy artystyczne (m.in. akwarele Mariana Mokwy). Instytut współpracuje także z diecezjalnym pismem katolickim „Pielgrzym” oraz z innymi lokalnymi dziennikami i czasopismami, a także z redakcją programów katolickich „Ethos” z Gdańskiego Oddziału Telewizji Polskiej oraz z diecezjalnym radiem „Głos” z Pelplina. W minionych latach odbyło się kilka transmisji telewizyjnych oraz kilkadziesiąt audycji radiowych przygotowanych przez profesorów, studentów i absolwentów naszego środowiska. Spotkania z widzami i słuchaczami stały się integralną częścią działalności Instytutu, umożliwiając też skuteczniejszy udział w misji nauczania Kościoła.

Jest zwyczajem, że każda uczelnia – zwłaszcza katolicka – ma swojego patrona. Powstały w 1985 roku Instytut Teologiczny, który początkowo miał swoją siedzibę w Gdyni, z chwilą ostatecznego przeniesienia do Tczewa, wszedł w okres bardzo konkretnej stabilizacji. Wtedy też dojrzała myśl obrania sobie godnego wzorca i orędownika. Doskonałą okazją była kanonizacja św. Jadwigi Królowej. Na skutek tego w 1997 roku, podczas inauguracji XIII roku akademickiego, biskup pelpliński Jan Bernard Szłaga, na prośbę władz Instytutu, ustanowił świętą Jadwigę Królową, patronką Instytutu Teologicznego Diecezji Pelplińskiej w Tczewie. Myśl takiego wyboru zrodziła się w 600-lecie erygowania za jej sprawą Wydziału Teologicznego na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i w roku jej kanonizacji przez papieża Jana Pawła II. W tym samym roku, przychylając się do prośby zarządu Instytutu, biskup pelpliński zwrócił się do księdza kardynała Franciszka Macharskiego, metropolity krakowskiego, o wydanie relikwii św. Jadwigi Królowej dla Instytutu Teologicznego w Tczewie. Miejscem przechowywania relikwii św. Jadwigi Królowej stała się zabytkowa fara Podwyższenia Krzyża Świętego w Tczewie, pełniąca funkcję kościoła akademickiego. Uroczyste wprowadzenie relikwii do kościoła farnego nastąpiło w 1999 roku, podczas inauguracji XV roku akademickiego. W uroczystości wziął udział ksiądz kardynał Franciszek Macharski, metropolita krakowski, który przewodniczył Mszy Świętej w obecności

duchowieństwa diecezjalnego, a także rektorów wyższych uczelni Wybrzeża Gdańskiego, przedstawicieli władz samorządowych, dyrektorów tczewskich szkół oraz licznie zgromadzonych wiernych. Trud organizacji powyższej uroczystości bardzo ofiarnie podjęła parafia Podwyższenia Krzyża Świętego, na czele z jej proboszczem, księdzem prałatem Piotrem Wysgą – fundatorem relikwiarza. Pomysł i koncepcja nadania Instytutowi Teologicznemu Diecezji Pelplińskiej imienia św. Jadwigi Królowej nabrały z czasem bardziej dojrzałego kształtu. Wyrazem tego jest decyzja biskupa Jana Bernarda Szłagi o nadaniu w 2004 roku imienia św. Jadwigi Królowej Zespołowi Szkół Katolickich w Tczewie oraz uchwała Rady Miejskiej w Tczewie z 2012 roku, w sprawie ustanowienia Świętej Jadwigi Królowej Patronką Miasta Tczewa. Treść tej uchwały została przekazana za pośrednictwem biskupa pelplińskiego do Stolicy Apostolskiej.

W życiu uczelni katolickiej nie powinno zabraknąć, obok formacji intelektualnej, elementów formacji ludzkiej, duchowej oraz apostołskiej. Dlatego też Instytut Teologiczny Diecezji Pelplińskiej podejmuje szereg inicjatyw, które mają służyć wszechstronnemu rozwojowi człowieka. Służą temu wykłady z teologii życia wewnętrznego, a ponadto formacyjne spotkania wspólnoty akademickiej. Zaliczamy do nich adwentową i wielkopostną Liturgię Słowa pod przewodnictwem śp. ks. Stanisława Zawackiego, a potem Akademickie Dni Skupienia w Wejherowie. Wszystkie spotkania prowadzone były przez Ojców Jezuitów z obydwu prowincji polskich, podczas których przywołujemy również pamięć dawnego ośrodka edukacyjnego diecezji chełmińskiej – *Collegium Leoninum*. W tych kategoriach należy również widzieć coroczny opłatek akademicki, nabożeństwa i modlitwy w intencji Instytutu Teologicznego, sprawowane przy grobie św. Jadwigi w Krakowie oraz Msze św. sprawowane w tej samej intencji w bazylice katedralnej w Pelplinie oraz w Collegium Marianum w Pelplinie, gdzie co roku odbywają się dwudniowe rekolekcje dla studentów, absolwentów i przyjaciół Instytutu oraz pielgrzymki. Przez sześć lat podążaliśmy Jadwigowym szlakiem, nawiedzając między innymi: Kraków, Rzym, Budapeszt, Lwów, Wilno, Pragę, a w ramach obchodów 25-lecia Instytutu, odbyliśmy jubileuszową pielgrzymkę do Ziemi Świętej, której przewodniczył pierwszy dyrektor Instytutu, ks. abp Henryk Muszyński, prymas senior.

W roku 2013 Instytut Teologiczny Diecezji Pelplińskiej w Tczewie zakończy prowadzenie zajęć na poziomie jednolitych sześcioletnich studiów magisterskich. Chciałbym zatem w imieniu osób związanych z Instytutem i wyrastających z kręgu jego oddziaływania, po 28 latach istnienia, wyrazić naszą wdzięczność wszystkim, którzy przyczynili się do powstania Instytutu oraz do jego właściwego funkcjonowania i rozwoju. Przede wszystkim duchownym i świeckim profesorom, wykładowcom i pracownikom za wieloletni trud i zaangażowanie jakie wnieśli w wykształcenie i wypromowanie adeptów teologii. Dziękujemy Uniwersytetowi Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie za znakomity patronat i włączenie w struktury Wydziału Teologicznego, które służyło nie tylko studentom Instytutu Teologicznego w Tczewie, ale było również świadectwem obecności tczewskiego ośrodka na polskiej mapie teologicznej.

Niezapomnianym darem dla Instytutu Teologicznego stała się pielgrzymka do Rzymu w sierpniu 2000 roku. Celem jej było dziękczynienie za 15. lat istnienia Instytutu oraz ofiarowanie Ojcu Świętemu obrazu Patronki. Skromny jubileusz diecezjalnej uczelni, kształtującej teologów świeckich, wpisał się w Rok Wielkiego Jubileuszu Chrześcijaństwa. W pamięci żywo zachowujemy słowa Jana Pawła II wypowiedziane do nas podczas audiencji generalnej na placu św. Piotra 30 sierpnia 2000 roku. Szczególnie zaś wspominamy wyrażone przez Ojca Świętego zawierzenie świętej Jadwidze Królowej Wawelskiej przyszłości Instytutu. Podążając za myślą Ojca Świętego mamy nadzieję, że przed naszą diecezjalną uczelnią stoją nowe wyzwania, zarówno w zakresie studiów podyplomowych jak i realizacji zadań formacyjnych. Głęboko ufamy, że Instytut Teologiczny, w nowej już formie, znajdzie kontynuację i właściwe sobie miejsce w strukturze naukowej diecezji pelplińskiej.